

Nr 14.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anordnande av en allmän jordbruksräkning under år 1951; given Stockholms slott den 12 januari 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att en allmän jordbruksräkning skall anordnas under år 1951.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om anordnande av en allmän jordbruksräkning under år 1951 och anför därvid följande.

A. Inledning.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 216 till 1927 års riksdag om anordnande av en allmän jordbruksräkning i samband med den allmänna fastighetstaxeringen år 1928 förutsattes, att dylika räkningar skulle återupprepas vid nämnda taxeringar. Senare ha också i överensstämmelse därmed allmänna jordbruksräkningar verkställts åren 1932, 1937 och 1944 i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna åren 1933, 1938 och 1945. Jordbruksräkningen år 1944 beslöts av 1944 års riksdag, sedan Kungl. Maj:t, efter framställning från statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen, den 25 februari 1944 framlagt proposition (nr 208) därom. Kungörelse om denna allmänna jordbruksräkning utfärdades den 15 juli 1944 (nr 525). Räkningen ägde rum den 15 september samma år i anslutning till den allmänna fastighetstaxeringen.

Gällande taxeringsförordning förutsätter, att allmän fastighetstaxering skall äga rum vart femte år. Efter 1945 års allmänna fastighetstaxering skulle således ha följt en sådan taxering år 1950. Denna har emellertid genom särskilda beslut uppskjutits till år 1952. Fastighetsdeklarationerna till den allmänna fastighetstaxeringen år 1952 skola avlämnas senast den 15 september 1951.

I gemensam skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 februari 1949 framlade statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen förslag till anordnande av en allmän jordbruksräkning hösten 1949 i anslutning till den allmänna fastighetstaxering, som antogs skola äga rum år 1950. På grund av uppskovet med den allmänna fastighetstaxeringen föranledde denna framställning ingen åtgärd. Statistiska centralbyrån har emellertid nu i skrivelse den 31 augusti 1950 hemställt, att en allmän jordbruksräkning skall anord-

nas år 1951, och samtidigt äskat anslag för ändamålet, såvitt gäller medelsbehovet för nästa budgetår. I anledning härav torde jag nu få upptaga frågan om anordnande av en ny allmän jordbruksräkning.

B. 1944 års jordbruksräkning.

Vid jordbruksräkningarna åren 1927, 1932 och 1937 insamlades alla för räkningarna erforderliga uppgifter å fastighetsdeklarationerna. År 1944 var förfaringssättet ett annat. Beträffande jordbruksfastighet inhämtades nämligen då uppgifterna för jordbruksräkningen på en särskild blankett, som åtföljde fastighetsdeklarationen. För annan fastighet användes liksom tidigare fastighetsdeklarationen. På grund av att uppgifterna för jordbruksfastighet, vilka vid en jordbruksräkning ha den ojämförligt största betydelsen, inhämtades på en särskild blankett, kunde bearbetningen inom statistiska centralbyrån påbörjas omkring ett halvt år tidigare än förut varit fallet. Resultaten av 1944 års jordbruksräkning färdigställdes mer än ett år snabbare än resultaten av räkningen år 1937. Till betydande del torde detta ha berott på nämnda förhållande.

Enligt taxeringsförordningen den 28 september 1928 åligger det på landet beredningsnämndernas ordförande och i städerna fastighetstaxeringsnämndernas ordförande att tillhandahålla deklarationsblanketter, att på begäran lämna erforderliga upplysningar om deklarationsskyldigheten och sättet för dess fullgörande, att ordna och granska avlämnade deklamationer samt att införskaffa felande deklamationer. I kungörelsen angående 1944 års jordbruksräkning föreskrevs, att nämnda personer även skulle tillse, att alla uppgiftsskyldiga avgivit uppgifter för jordbruksräkning. Liksom vid tidigare jordbruksräkningar utsågos emellertid särskilda organ, vilka skulle utföra det arbete som särskilt erfordrades för jordbruksräkningen.

Enligt gällande allmänna grunder för hushållningssällskaps organisation skall hushållningssällskap biträda med att införskaffa uppgifter till jordbruksräkningar. Vid jordbruksräkningen år 1944 anlidade sällskapen därvid i främsta rummet sina sockenavdelningar. Där organisationen av dessa icke var tillräckligt stark, anförtroddes uppdraget i vissa fall åt andra, sällskapen underlydande organ. I några fall träffades överenskommelse med beredningsnämnderna om att dessa mot särskild ersättning skulle ombesörja även det för jordbruksräkningen erforderliga arbetet. I vissa fall anlidade sällskapen slutligen särskilt kvalificerade personer med agronomutbildning eller praktisk jordbrukserfarenhet såsom biträden för den lokala kontrollen och granskningen vid jordbruksräkningen. Denna lokala kontroll och granskning måste vid 1944 års jordbruksräkning göras grundligare än förut. Enär bearbetningen som nämnts påbörjades ett halvt år tidigare än vanligt hade sällskapen nämligen icke tillgång till fastighetstaxeringslängderna vid den centrala granskning de skulle verkställa innan materialet insändes till statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån påbörjade bearbetningen av det inkomna materialet med en mindre personal under senare delen av januari 1945. Personalen utökades sedermera, så att den snart uppgick till ett 70-tal personer utom ledaren. Den slutliga redogörelsen för räkningen förelåg färdig i manuskript den 26 september 1946 men utkom i tryck först den 10 december samma år, till stor del beroende på svårigheter för tryckeriet.

Såsom ersättning till hushållningssällskapen för arbete i samband med jordbruksräkningen anvisades på riksstaten för budgetåret 1945/46 under sjunde huvudtiteln ett reservationsanslag å 60 000 kronor.

Inom statistiska centralbyrån disponerades till avlöningar och omkostnader vid jordbruksräkningen sammanlagt 308 288 kronor. Detta belopp utgjorde emellertid icke hela kostnaden. Vissa viktiga uppgifter, som bruka medtagas vid jordbruksräkningarna, nämligen om åkerjordens användning och om antalet kreatur, ingingo nämligen icke bland de uppgifter, som införskaffades för 1944 års jordbruksräkning. Dessa uppgifter inhämtades och bearbetades i stället redan vid den allmänna arealinventering och kreatursräkning, som ägde rum den 1 juni 1944. Enligt statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen kan det uppskattningsvis antagas, att kostnaderna för jordbruksräkningen skulle ha blivit omkring en tredjedel högre, om uppgifterna i fråga insamlats direkt till jordbruksräkningen och bearbetats i samband med övriga uppgifter för densamma.

Bortsett från anslaget till hushållningssällskapen uppgingo kostnaderna för 1944 års jordbruksräkning, som nyss sagts, till sammanlagt 308 288 kronor. Med tillägg av nämnda uppskattade belopp skulle hela kostnaden ha uppgått till omkring 410 000 kronor. Medräknas även ersättningen till hushållningssällskapen blir det totala utgiftsbeloppet cirka 470 000 kronor.

C. Förslaget till jordbruksräkning år 1949.

Som skäl för att en allmän jordbruksräkning skulle anordnas år 1949 åberopade statistiska centralbyrån och lantbruksstyrelsen i sin skrivelse den 2 februari 1949, att sådana räkningar vore avsedda att hållas i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna. Härutöver erinrades om att FAO tagit initiativ till en världsjordbruksräkning omkring år 1950 samt till att statistiska centralbyrån vid en konferens med representanter för de övriga nordiska ländernas jordbruksstatistik haft tillfälle att jämföra de olika nordiska ländernas planer på en jordbruksräkning vid eller omkring nämnda tid.

Om sättet för inhämtande av uppgifter till jordbruksräkningen anfördes i skrivelsen, att det denna gång syntes lämpligt att liksom vid 1944 års räkning inhämta uppgifterna för jordbruksfastighet på en särskild blankett, som skulle avlämnas tillsammans med fastighetsdeklarationen men som tidigare än denna kunde göras till föremål för statistisk bearbetning. Däremot borde uppgifterna för annan fastighet än jordbruksfas-

tighet inhämtas på fastighetsdeklarationsformuläret med hänsyn till dels svårigheterna att eljest erhålla uppgifter från alla smärre fastigheter, dels de jämförelsevis fåtaliga uppgifter, som erfordrades. Emellertid borde denna gång, liksom fallet varit vid tidigare jordbruksräkningar utom 1944 års, uppgifter om åkerjordens användning och kreaturens antal införskaffas i samband med jordbruksräkningen. Det hade nämligen vid 1944 års räkning visat sig vara mycket svårt att inarbeta de uppgifter härom, som inhämtats vid 1944 års arealinventering och kreatursräkning, i de övriga, och noggrannheten hade måst eftersättas i viss mån. Det vore för övrigt ovisst om arealinventering och kreatursräkning skulle komma till stånd år 1949.

Jag vill här anmärka, att allmän arealinventering och kreatursräkning gjordes år 1949 men ej år 1950.

Beträffande frågan, vilka uppgifter som borde införskaffas, anförde ämbetsverken inledningsvis, att de samrått med eller inhämtat upplysningar från vissa myndigheter och andra intresserade, nämligen 1948 års statistikutredning, statens livsmedelskommission, hästuttagningsmyndigheten inom arméförvaltningen, elkraftutredningen, statens maskin- och redskapsprovninganstalter, Sveriges lantbruksförbund samt Sveriges pälsdjursuppfödarens riksförbund. Ämbetsverkens förslag innebure, att uppgiftsskyldigheten borde ha i stort sett samma omfattning som vid 1944 års räkning. I det förslag till uppgiftsblankett, som ämbetsverken uppgjort och som fogats vid deras skrivelse, hade dock vissa nya frågor medtagits, exempelvis omfattningen av den åkerareal, som överförts till annat ägoslag, av den åkerareal, som behövde täckdikas, samt den ungefärliga mängd foder, som år 1949 lagts in i silos. En annan nyhet av betydelse vore, att uppgifter begärdes om åkerjordens användning till trädgårdsodling samt om antalet fruktträd och bärbuskar.

I skrivelsen anfördes rörande denna fråga bland annat följande.

Uppgifterna om sambruksförhållanden, fastighetens areal, nyodlingar, täckdikning, gödselvård, ensileringsanläggningar, vattenledning och avlopp samt användning av elektrisk ström äro helt desamma eller föga avvikande. Nya frågor äro i detta sammanhang huru stor areal åker, som överförts till annat ägoslag, huru stor areal, som ytterligare behöver täckdikas samt om kvantiteten i silos år 1949 inlagd fodermängd. Den tidigare frågan om gödselstad med botten av annat material än cement har däremot syntts överflödig. Beträffande åkerjordens användning äro uppgifterna i huvudsak de vanliga. En nyhet av betydelse är att, i motsats mot vad fallet var år 1944, uppgifter medtagits om trädgårdsodling samt odling av fruktträd och bärbuskar. Uppgifterna om trädgårdsodlingen äro mycket summariska, men ämbetsverken ha för avsikt att senare upptaga till behandling frågan om en fullständig inventering av mera betydande odlingar, handelsträdgårdar och plantskolor. Orsaken till att några uppgifter av nämnda slag icke medtogos år 1944 var, att en trädgårdsinventering verkställdes i samband med 1943 års arealinventering. Beträffande husdjuren är att märka, att pälsdjuren medtagits. Tidigare ha särskilda, ganska ingående pälsdjursräkningar företagits, nämligen åren 1937, 1939 och 1945. Då en rätt stark tillbakagång ägt rum i fråga om pälsdjursaveln, synes någon särskild pälsdjursräkning icke under nuvarande förhållanden vara erforderlig, utan det torde vara tillräckligt att uppgifter om antalet djur medtagas vid jordbruksräk-

ningen. Beträffande maskiner ha jämfört med år 1944 vissa ändringar föreslagits såväl i fråga om vilka slag, som böra medtagas, som i fråga om frågeställningen. Det är meningen att uppgifterna om antalet maskiner skola kompletteras genom förfrågningar hos maskinstationer och maskinhållare, som icke ha eget jordbruk. För annan fastighet än jordbruksfastighet skulle endast inhämtas uppgifter om arealen, åkerjordens användning, trädgårdsamt frukt- och bärodling ävensom antalet husdjur.

De för jordbruksräkningen lämnade uppgifterna borde enligt ämbetsverken behållas i stort sett likadant som vid 1944 års jordbruksräkning. Beredningsnämndernas ordförande på landet och taxeringsnämndernas ordförande i städerna borde åläggas tillse, att de uppgiftsskyldiga avgåvo uppgifterna. Såvitt gällde uppgifterna om jordbruksfastighet borde ordförandena senast den 1 november 1949 ha lämnat dessa till hushållningssällskapens lokala organ. Dessa skulle kontrollera och granska uppgifterna i överensstämmelse med statistiska centralbyråns anvisningar och med anlitande av taxeringslängderna. Därpå borde de insända uppgifterna till hushållningssällskapen. De sistnämnda skulle efter en central granskning sända dem vidare till centralbyrån. Självdeklarationerna för annan fastighet borde, liksom vid 1944 års jordbruksräkning, av länsstyrelserna respektive överståthållarämbetet insändas till statistiska centralbyrån.

Ämbetsverken berörde vidare frågan om användningen av fastighetstaxeringslängderna vid bearbetningen av uppgifterna för jordbruksräkningen och anförde därom bland annat följande.

Vid sin bearbetning av uppgifterna till jordbruksräkningarna behöver statistiska centralbyrån ha tillgång till fastighetstaxeringslängderna. Primärmaterial kan nämligen trots den lokala kontrollen stundom vara ofullständigt. Det är då nödvändigt att göra jämförelser med längderna och föranstalta om erforderliga kompletteringar av uppgifterna. Vidare behövas längderna i många fall för att göra det möjligt att fastställa brukningsenheternas omfattning. Som brukningsenhet räknas i jordbruksstatistiken varje jordbruk med mer än 0,25 hektar åker, som i avseende på driften utgör ett och samma företag och drives med en och samma arbetsstyrka. En brukningsenhet kan alltså bestå av flera fastigheter, stundom belägna i olika socknar. Vid jordbruksräkningen år 1937 påbörjades bearbetningen för statistiskt ändamål först sedan hela fastighetstaxeringsmaterialet kunde ställas till förfogande, det vill säga efter den 15 juli taxeringsåret. Till följd av förfaringssättet med särskilda blanketter för de jordbruksstatistiska uppgifterna beträffande jordbruksfastighet kunde vid 1944 års räkning arbetet i centralbyrån påbörjas redan under senare delen av januari taxeringsåret. Den del av bearbetningen, som krävde tillgång till fastighetslängderna, måste emellertid uppskjutas till efter den 15 juli. Detta har visat sig vara förenat med olägenheter. Det skulle därför vara till stor fördel, om fastighetslängderna vid jordbruksräkningen år 1949 kunde få disponeras tidigare än den 15 juli. På sina håll har visserligen ifrågasatts en återgång till det tidigare förfaringssättet att börja den statistiska bearbetningen först efter den 15 juli taxeringsåret. Ett sådant dröjsmål skulle emellertid vara att starkt beklaga. Det visade sig nämligen vid 1944 års räkning, att resultaten rön-te en mycket stark efterfrågan. Sannolikt torde detta i ännu högre grad bli fallet i fråga om 1949 års räkning, när uppgifterna i stor utsträckning torde bli nödvändiga för rationaliseringen på jordbrukets område.

Ämbetsverken framställde fördenskull det önskemålet, att fastighetslängderna om möjligt skulle bli tillgängliga för statistiska centralbyrån tidigare än den 15 juli taxeringsåret. I skrivelsen erinrades i anslutning härtill om att centralbyrån i yttrande den 14 april 1948 över en till centralbyrån remitterad framställning från lantmäteristyrelsen den 31 december 1947 framlagt ett förslag, som skulle göra det möjligt för centralbyrån att senast den 25 april taxeringsåret få avskrifter av längderna, vilka sedan skulle överlämnas till lantmäterikontoren.

I fråga om kostnaderna för den planerade jordbruksräkningen anförde ämbetsverken till en början att ersättning liksom vid föregående räkningar borde utgå till hushållningssällskapen för dessas lokala arbete. Då utgifterna kunde beräknas stiga något jämfört med kostnaderna år 1944, ansågo ämbetsverken, att sällskapen borde tillerkännas ett belopp av 70 000 kronor för ändamålet.

Vad kostnadsberäkningarna i övrigt beträffar, utgingo ämbetsverken från att bearbetningen, liksom vid tre av de föregående jordbruksräkningarna, i största möjliga utsträckning skulle ske med hjälp av hålkortsmaskiner. Ämbetsverken ansågo detta nödvändigt med hänsyn till att resultaten då kunde erhållas fortare och kostnaderna enligt erfarenhet bli avsevärt lägre.

1949 års räkning komme att bli av större omfattning än 1944 års, inräknat den del av bearbetningen, som utfördes vid sistnämnda års arealinventering och kreatursräkning. Dels hade en del nya uppgifter föreslagits, dels ansågs en i vissa avseenden betydligt mera ingående bearbetning bli nödvändig med hänsyn till de krav, som ställts från olika håll. Ämbetsverken beräknade avlöningskostnaderna till 540 000 kronor, inklusive 12 procent rörligt tillägg. Av detta belopp skulle på budgetåret 1949/50 belöpa 160 000 kronor.

Omkostnaderna beräknades till 110 000 kronor, varav 60 000 kronor till förhyrning av hålkortsmaskiner och inköp av hålkort. Anslagsbehovet för budgetåret 1949/50 angavs till 22 000 kronor.

Tryckning av formulären för insamling av uppgifter till jordbruksräkningen antogs liksom år 1944 komma att ske genom statskontorets försorg. Kostnaden för publiceringen av resultaten förutsattes som förut komma att bestridas från statistiska centralbyråns anslag till publikationstryck. Dessa kostnader beräknades därför ej i ämbetsverkens skrivelse. Ej heller beräknades lokalhyra, som förutsattes bli reglerad genom statens allmänna fastighetsfond.

De totala kostnaderna för den planerade jordbruksräkningen skulle alltså enligt ämbetsverkens beräkning bli följande:

Ersättning till hushållningssällskapen	70 000
Löner och rörligt tillägg	540 000
Omkostnader	110 000

Summa kronor 720 000

Ämbetsverken framhöllo emellertid, att kostnadsberäkningarna voro mycket osäkra och kunde bli mer eller mindre jämkade i samband med senare anslagsäskanden.

D. Statistiska centralbyråns skrivelse den 31 augusti 1950.

I sin nu förevarande framställning framhåller statistiska centralbyrån att redan sex år förflutit efter den allmänna jordbruksräkningen år 1944. Centralbyrån anser därför att mycket starka skäl föreligga för att en sådan räkning skall anordnas år 1951, detta i all synnerhet som räkningen kommer att få stor betydelse för den numera igångsatta jordbruksplaneringen.

Ämbetsverket förklarar vidare, att det icke finner någon ändring motiverad i den plan för jordbruksräkningen, som centralbyrån och lantbruksstyrelsen framlade i sin skrivelse den 2 februari 1949. Däremot böra kostnadsberäkningarna jämkas. Posten för omkostnader, vilken år 1949 beräknades till 110 000 kronor, torde sålunda behöva höjas med 18 000 kronor. Fördelningen av den totala kostnadssumman mellan löner och omkostnader är även osäker. Slutligen bli kostnaderna beroende på i vad mån krav på mera ingående bearbetning av materialet komma att framställas. Ämbetsverket anför om dessa frågor följande.

Om jordbruksräkningen kommit till stånd år 1949, skulle en del av de vid 1945 års folkräkning använda maskinerna kunnat överflyttas till jordbruksräkningen. Enligt överenskommelse med International Business Corporation's avdelningskontor i Stockholm skulle vid sådant förhållande vissa engångskostnader (tull, frakt m. m.) icke behövt erläggas. Detta erbjudande står icke längre till buds. Vidare medför devalveringen att högre kurs måste användas vid omräkning av hyreskostnader och engångskostnader till svenska kronor.

En omfördelning mellan löner och omkostnader bör även företagas, enär med inrättandet av den s. k. maskincentralen vid centralbyrån betingelserna för den maskinella bearbetningen delvis förändrats. Centralbyrån har nämligen för avsikt att förlägga åtminstone en del av jordbruksräkningens maskinella bearbetning till maskincentralen. Denna räknar emellertid med att förhyra mera komplicerade och alltså snabbare och därmed personalsparande maskintyper än det vid en fristående maskinbearbetning för jordbruksräkningen skulle vara lämpligt. Enligt förslag av maskincentralens chef skulle en uppsättning av dylika maskiner för jordbruksräkningens del draga en kostnad av 72 000 i stället för tidigare beräknade 46 000 kronor. Ett belopp minst motsvarande skillnaden, 26 000 kronor, skulle i så fall inbesparas på lönekostnaderna. Kostnaderna för jordbruksräkningen skulle till följd därav i stället för som tidigare föreslagits fördela sig på följande sätt:

Löner och rörligt tillägg, reservationsanslag	514 000
Omkostnader	154 000
Ersättning till hushållningssälskapen	70 000
	<hr/>
	Summa kronor 738 000.

Centralbyrån har övervägt att maskinellt bearbeta uppgifterna för annan fastighet, vilka tidigare bearbetats manuellt. Skulle detta vid närmare undersökning visa sig vara lämpligt, skulle följden bli, att en del av personalkostnaderna måste överföras till maskin- och kortkostnader. Att beräkna vilket belopp det skulle röra sig om, låter sig svårligen göra vid denna tidpunkt. Då även i övrigt gränsen mellan de olika anslagen är svår att fastställa, synes det därför centralbyrån ändamålsenligt, att detta får anstå, till dess förslag om anslag för budgetåret 1952/53 skola avgivas.

Beträffande kostnaderna för jordbruksräkningen anser sig centralbyrån slutligen böra påpeka ett förhållande av stor betydelse. Då planen för jordbruksräkningen uppgjordes i samråd med de i ämbetsverkens skrivelse den 2 februari 1949 angivna myndigheterna och intressenterna hade jordbruksplaneringen ännu knappast kommit igång. I fråga om de uppgifter, som böra införskaffas vid jordbruksräkningen, torde icke några utöver de föreslagna behöva medtagas. Behov av mera ingående bearbetning kan däremot med hänsyn till jordbruksplaneringen komma att göra sig gällande. Under hand har t. ex. från lantbruksnämnder förfrågningar framställts angående en del kommunuppgifter, som icke finnas att tillgå bland resultaten av 1944 års jordbruksräkning. I den händelse krav på flera och mera detaljerade kommunuppgifter utöver vad centralbyrån ansett böra framläggas skola beaktas, blir centralbyrån nödsakad att i sina äskanden för budgetåret 1952/53 inkomma med förslag till höjning av anslagen.

För budgetåret 1951/52 beräknar statistiska centralbyrån anslagsbehovet till 160 000 kronor som reservationsanslag för avlöningar och 44 500 kronor för omkostnader.

De nu beräknade omkostnaderna fördela sig på följande sätt,

1. till *bränsle, lyse och vatten* ett förslagsanslag å 2 000 kronor.
2. till *maskinkostnader* ett reservationsanslag å 34 000 kronor.
3. till *övriga expenser* ett förslagsanslag å 8 500 kronor.

I fråga om det till maskinkostnader begärda anslaget anför centralbyrån:

Effektivare men också dyrare stansningsmaskiner böra förhyras. Hyreskostnaderna för dessa under budgetåret 1951/52 beräknas till 3 000 kronor. Därtill kommer, att det med hänsyn till planeringen av arbetet inom maskincentralen anses lämpligt att anskaffa samtliga för jordbruksräkningen avsedda maskiner redan under våren 1952. Engångskostnaderna, som beräknas till ca 22 000 kronor, skulle då komma på budgetåret 1951/52. Utgifterna för hålkort beräknas som tidigare till 9 000 kronor. De totala maskinkostnaderna, inklusive hålkort, skulle sålunda uppgå till 34 000 kronor.

Då det emellertid föreligger vissa svårigheter vid import av hålkortsmaskiner, kan leveransen bli försenad, så att den icke hinner att ske förrän efter 1 juli 1952. Det vore därför lämpligt, om anslaget till maskinkostnader finge karaktär av reservationsanslag.

E. Departementschefen.

Allmän fastighetstaxering skall äga rum år 1952 på grundval av uppgifter, som skola lämnas hösten 1951. Liksom tidigare skett synes det önskvärt att en allmän jordbruksräkning skall komma till stånd i samband med denna fastighetstaxering. Jag biträder alltså den framställning härom, som

statistiska centralbyrån nu gjort och som bygger på ett tidigare av centralbyrån och lantbruksstyrelsen gemensamt framlagt förslag.

Vad statistiska centralbyrån anfört om tillvägagångssättet vid insamlandet och bearbetningen av de lämnade uppgifterna kan jag i stort sett biträda. Frågan när fastighetslängderna kunna göras tillgängliga för centralbyrån torde dock få provas senare.

Centralbyrån har föreslagit, att vid 1951 års jordbruksräkning skola lämnas vissa uppgifter utöver vad som insamlades vid räkningen år 1944. Till en del beror detta på att nu i jordbruksräkningen måste medtagas några uppgifter, som år 1944 insamlades i annan ordning. Även bortsett härifrån innebär emellertid förslaget vissa utvidgningar i förhållande till 1944 års jordbruksräkning. Jämväl kostnaderna beräknas komma att stiga avsevärt. Centralbyrån har sålunda uppskattat de sammanlagda kostnaderna till 738 000 kronor, vilket innebär en ökning med omkring 270 000 kronor i förhållande till kostnaderna för närmast föregående jordbruksräkning. Härvid ha lönekostnaderna beräknats efter den lönenivå, som gällt under år 1950.

Redan den kostnadsökning, som centralbyrån sålunda redovisat, måste inge betänkligheter. Härtill kommer att kostnadsökningen i själva verket torde bli ännu större, bland annat på grund av de lönehöjningar som skett eller äro att förvänta. Jag finner det därför nödvändigt att jordbruksräkningen i huvudsak begränsas till att avse sådana uppgifter, som äro av särskild betydelse för planläggningen av jordbrukets produktionsförhållanden eller för den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område. Det torde härvid icke kunna undvikas, att åtskilliga av de uppgifter som centralbyrån och lantbruksstyrelsen ansett böra medtagas, måste utelämnas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva vilka förenklingar som kunna vidtagas i detta avseende.

Då bearbetningen av det statistiska materialet beräknas komma att påbörjas redan under första hälften av år 1952, har centralbyrån för nästa budgetår äskat ett belopp av 160 000 kronor till avlöningar och ett belopp av 44 500 kronor till omkostnader vid centralbyrån. Denna beräkning av medelsbehovet för sagda tid torde icke komma att nämnvärt påverkas av den begränsning av jordbruksräkningen, som jag nyss förordat. På hemställan av chefen för finansdepartementet ha även i årets statsverksproposition (VII ht s. 25—27) upptagits anslag för sagda ändamål med de belopp som centralbyrån begärt. I anslutning härtill synes riksdagens medgivande nu böra inhämtas till att en ny allmän jordbruksräkning anordnas under hösten 1951.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva att en allmän jordbruksräkning må anordnas under år 1951 i anslutning till den kommande allmänna fastighetstaxeringen och i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer jag nyss angivit.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Malte Olsson.